

Dana 4. prosinca, navršava se 76 godina od završetka veličanstvene ofenzive Narodno-oslobodilačke vojske u kojoj je oslobođena Dalmacija. Lijepa je to, a ujedno i obvezujuća godišnjica za nas antifašiste da se sjetimo tog vrlo bitnog dana u bogatoj povijesti Dalmacije i da odamo dužno poštovanje svima koji su u toj akciji sudjelovali, posebice onima koji su u ideale slobode ugradili svoje živote. Toga dana, nakon tromjesečni krvavih obračuna s fašističkim zavojevačima na moru i kopnu, na sivom i golom kamenu, na plodnim dolovima, u selima i gradovima, ostvarila se vjekovna želja Dalmatinaca za slobodom.

Povijest kaže, a ona je neumoljiva i bogata činjenicama, da su Dalmaciju mnogi svojatali, ostvarivši vlast nad njom u ratnim pohodima, kupnjom ili izdajom. U tom više milenijskom svjedočanstvu možemo tako pronaći da je ona bila rimska provincija, da je tu stolovao Dioklecijan, da je za vrijeme Justinijanovog rata došla pod Istočnorimsko carstvo (535. god), da je na prijelazu iz 8. u 9. stoljeće franačkom ekspanzijom Ahenskim mirom (812.) prostorno znatno smanjena. Mlečani su je okupirali 1326.-1329., a 1409. zloglasnim ugovorom Ludovik Napuljski je prodao sva svoja kraljevska prava na Dalmaciju za sto tisuća Dukata. Redali su se tu potom Francuzi, Austro-ugarska monarhija sve do 1918. kada se Dalmacija pridružila zajednici jugoslavenskih naroda.

Rapalskim ugovorom 1920. Italija dobiva dio Dalmacije (Zadar i Lastovo), a 1939. Dalmacija ulazi u sastav Banovine Hrvatske. Početkom Drugog svjetskog rata Italija je okupirala veći dio Dalmacije, da bi 18. svibnja 1941. godine po izdajniku A. Paveliću bila predana fašistu Mussoliniju.

Ovaj kratki povijesni presjek (bez detalja) govori o važnosti partizanske vojske u oslobađanju ovog bisera Hrvatske i provedenih 76 godina u zasluženju slobodi. A ta sloboda nije došla bez krvi, bez žrtava, bez života ugrađenih u nju. Najbolji sinovi ove ponosne regije, koja je zbog svojih ljepota i strateškog značaja u širem prostoru Europe bila meta mnogim zavojevačima, odazvali su se Titovom pozivu za borbu i progon fašista i domaćih izdajnika - okupatorskih slugana do konačne pobjede. Ginuli su Dalmatinci u najokrutnijim bitkama (Sutjeska, Neretva i dr), jer su znali da bez konačnog obračuna s fašizmom neće biti slobode.

Samo u ovoj ofenzivi, bitci za Dalmaciju, koju je vodio 8. dalmatinski korpus s ukupno 25.470 vojnika na kopnu i 5.080 mornara, naspram 62.000 bolje naoružanih i opremljenih neprijateljskih vojnika, poginulo je 1884 borca iz Dalmacije i 75 boraca iz drugih dijelova Hrvatske. Dalmaciju su oslobodili dalmatinski heroji. Ofenziva je počela s Visa 12. rujna 1944. godine, nakon postrojavanja najboljih partizanskih jedinica uz poznati motivacijski izgovor Tita: „Tuđe nećemo,

a svoje ne damo“. Najkrvavija bitka vođena je za Knin 16. studenog 1944. godine u kojoj su njemački okupatori izgubili 10.800 vojnika.

Nakon oslobođenja Dalmacije, kao prve regije u Hrvatskoj, borci Dalmatinci su nastavili svoj pobjednički marš do konačnog sloma fašizma sudjelujući u svim značajnim borbama, uključujući i onu za oslobođenje Rijeke.

Nakon kratkog prikaza povijesnih činjenica, povijesne istine, mi antifašisti se usuđujemo zapitati, ovom prigodom, Hrvatsku javnost, posebice Vladu RH na čelu s Premijerom Plenkovićem, komu smetaju ugrađeni životi u slobodu Dalmacije i Hrvatske?. Zašto se ruše spomenici tim hrabrim ljudima čiji hod u slobodu s izgubljenim životom najčešće nije bio motiviran ideologijom (u Hrvatskoj za vrijeme Tuđmanovog i Šuškovog kulturocida oštećeno ili srušeno preko 3.000 spomenika)? Također nedavno izmještanje antifašističkog spomenika u Zadru sa Muraja? Zašto im se ne polažu vijenci i cvijeće na mjestima stradanja? Zašto su oni građani drugog reda u odnosu na borce Domovinskog rata? Zašto se mi antifašisti stigmatiziramo kada izražavamo pijetet njihovoj žrtvi i njihovom životu? Zašto se mladi ljudi indoktriniraju lažima i ne govori im se istina o NOR-u? Kako ćete gospodo reagirati sutra kada ti mladi ljudi učeni da bez kazne pljuju i ruše svetinje slobode sutra to budu činili nekim drugim borcima, a Vi u tome imate prste? Zašto se za prijetnje izrečene u javnom prostoru (mi ih osuđujemo) nekim „svetinjama iz današnjih elita“ uhićuje krivce, a nas se svakodnevno vrijeđa, prijeti nam se, baca se kamenje kroz prozore naše krovne udruge, onemogućava se rad našim udrugama i nitko za to ne odgovara. Čiji smo mi? Mi ne izdajemo nacionalne interese, mi ne pogodujemo pojedincima da ostvaruju nezakonite dobiti u milijardama, mi nismo vinovnici afera organiziranog zločina.... Mi smo građani Hrvatske koji u njoj tražimo svoju budućnost i budućnost naših obitelji, mi smo je branili i u Domovinskom ratu, mi imamo jedino Nju kao svoju Domovinu. A ne valjamo. Nismo dovoljno dobri, jer nismo pogodni za manipuliranje, jer razmišljamo svojom glavom, jer od Hrvatske tražimo samo da bude jednaka svima, da bude pravna i poštena, da pruža i daje ljubav, da svojim krilima utopli sve svoje građane, da u njoj ne vlada mržnja... Eto, takvu Hrvatsku želimo mi, takvu Hrvatsku su željeli Partizani i za takvu Hrvatsku mnogi su dali život, takvu Hrvatsku su željeli sudionici Domovinskog rata i za tu ideju ginuli. I njih i nas ste osramotili. Moramo Vam reći da smo skeptični kod vaših najava „nove pomirbe“ i borbe protiv radikalizacije i mržnje. Ne vjerujemo da su Vaše namjere iskrene. Ne vjerujemo nikakvim formalnim niti neformalnim, ad hoc, grupama za „suočavanje s povijesnom istinom“ sve dok tamo imaju utjecaja razni „šatoraši i „berači kestena“, dok je lozinka „znadeš li ti tko sam ja“ značajnija od osobne iskaznice, a članska iskaznica neke stranke topuz s kojim se kroje društvene regule, dok ministri podržavaju „Za dom spremni“. Sve dok neki „ugledni“ članovi zajednice nasrću na policajce, veličaju strane interese, dok se političke stranke valjaju sudskim hodnicima, a elita masti revere u čudnim klubovima s kriminalcima, mi Vam ne vjerujemo. Naše poštovanje zavrjeđuju oni koji su se iskazali u borbi protiv fašizma u Drugom svjetskom i Domovinskom ratu i sve vrijednosti za koje su oni ginuli. Očito da mi nismo „dobri ljudi“?!

Eto, rekosmo da se usuđujemo zapitati za neka ponašanja, za neke činjenice koje ne služe na čast nositeljima vlasti, kao i onima koji su u istoj sudjelovali, a nisu učinili ništa da Hrvatska izbjegne zamku spirale mržnje, da se odmakne od kriminala, nepotizma i nepoštivanja povijesti, posebno onog dijela koji je vezan za Drugi svjetski rat. Mi se usuđujemo o tome govoriti, pitati, i činit ćemo to svjesni mogućnosti prijezira, prijatnji, pa i težih posljedica. To je, na žalost, istina koju ne prihvaćamo.

U nadi i želji da Hrvatska postane lučonoša mira, slobode i pravde, da cijeni i poštuje povijesnu istinu, svim Dalmatinkama i Dalmatincima čestitamo 76. godinu slobode.

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije

Zadar, 4. prosinca 2020. godine.